

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ СОЦІОЛОГІЇ В США

ПЛАН

Вступ

1. Розвиток соціології в США

1.1. Концептуальний підхід;

1.2. Феноменологічна соціологія ;

Висновок

Вступ

Соціологія – це розгалужена система знань, яка включає в себе загальну теорію про становлення, розвиток і функціонування соціальних спільностей різного рівня і відносин між ними, це галузеві і спеціальні соціологічні теорії, які охоплюють порівняно вузьку предметну сферу, а також ще більш вузькі спеціалізовані прикладні розробки часткових соціальних проблем.

Процес становлення соціологічної думки в різних країнах світу має свою давню історію. Одні вчені вважають, що перші концепції соціології мати місце вже в античності і звідси робить висновок про її початок у ті часи, другі – що соціологія, як наука виникла в ХХ ст.. – треті слушно називають середину ХІХ ст.. Дискусії такі цілком мають своє обґрунтування.

1. Розвиток соціології в США

В 1962 році в США була шанована Чиказька школа, американськими соціологами Л. Уордом, А.Стоном, Дж. Винсентом, У. Тонасом, пізніми її ідеями удосконалювати Е. Берджес, Р. Парк, Ч. Купі. Дж Мід та інші.

Основними відмінностями цієї школи були, насамперед. Органічне єднання емпіричних досліджень із теоретичними узагальненнями, висунення гіпотез в рамках єдності єдиної організованої та направленої на конкретні практичні цілі програми. В діяльності чиказької школи поєднуватися антропологічні політичні, психологічні, економічні та інші підходи до емпіричного вивчення соціальної дійсності.

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПІДХІД

Концептуальний підхід Т. Парсона – полягав у тому, що він розглядає суспільство і особистість як дві відносно самостійні підсистами загальної системи дії. Такими ж самостійними підсистемами є організм поведінки та культура. Відносно один до одного ці підсистеми розглядаються, як специфічні середовища їх діяльності.

Суспільство за Парсоном є соціальною системою, яка досягла найвищого рівня самодостатності. Головну сутність свого підходу **Р.Мартон (1910)** поняттям “Функціональність”. Згідно з цим поняттям взаємозв’язок суспільства в цілому та його окремих аспектів забезпечується різноманітними та специфічними функціями, які можуть спостерігатися та багатократно повторюватись.

Завдання соціолого-розглядати реальні, доступні для вивчення наслідки функції.

1.2. ФЕНОМЕНОЛОГІЧНА СОЦІОЛОГІЯ

Феноменологічна соціологія - одна із впливових теоретико-методичних течій в соціологічній науці. Ідеї, що лягли в її основу були формульованні Е. Гуссернем, А. Берхоном, М.Вебером, Ч. Купі, Дж. Мідом та ін.

Засновником цієї соціології був австрійський, а потім американський філософ і соціолог А. Шюц (1899-1959). Головний предмет феноменологічної соціології є універсальні структури розуміння й інтерпретації людьми актів, явищ, які виявляються під час соціальних взаємодій.

ПРИКЛАДНА СОЦІОЛОГІЯ

Вперше питання прикладної соціології США виник у 1895 р. Суспільствознавці активно обговорювали призначення соціології і у ній наукової теорії. Що кінцевою метою соціології – створювати нове знання або помагати вирішувати конкретні соціальні проблеми? Остаточного рішення не знайшли, оскільки з на той час беруть свій початок дві основні орієнтації соціології: базисна соціологія і прикладна соціологія.

Прикладна соціологія – (анг.appliedsociology) – сукупність теоретичних моделей, методологічних принципів, методів і процедур дослідження, і навіть соціальних технологій, конкретних програм, тож рекомендацій, орієнтованих практичне застосування, досягнення реального соціального ефекту.

Історичне коріння прикладної соціології сягають роботам деТоквилля, Дюркгейма,Смолла. Останній ще 1895 р. висловив ідею необхідності прикладних робіт у американської соціології. Саме відразу ж фахівці починають періодизацію прикладної соціології і виділяють три етапи.

ПЕРІОДИЗАЦІЯ ПРИКЛАДНОЇ СОЦІОЛОГІЇ:

I. Ранній період

II. Середній період

2.1 Бихевиоризм;

2.2 Чиказька школа;

2.3 Хоторнские експерименти;

I. Третій період

3.1 Доктрина «людські стосунки»;

3.2.Иерархическая теорія потреб

РАННІЙ ПЕРІОД

Для ранньої фази (1895–1920) характерний інтерес до соціальним реформам, розуміння наукової теорії як сукупності філософських міркувань про ідеальної моделі суспільства, та її практичного використання. Емпіричних знань реальних процесів у суспільстві явно бракувало. Тому, хто замислював якихось інноваціях, соціальних проектах, перетворення практичних відносин людей, змушені були орієнтуватися скоріш на теоретичні побудови і здоровий глузд. Та й теорія тоді розумілася або як сукупність соціально-філософських суджень, або як філософська дискусія відмінності між належним і її реальним. Нагадаємо, що це був період захоплення так званими соціальними дослідженнями, завдання яких полягала у соціальному діагнозі злободенних проблем суспільства, притягнення до них увагу із боку преси, та розробці практичних рекомендацій.

СЕРЕДНІЙ ПЕРІОД

Велика заслуга в інституціоналізації емпіричну і прикладної соціології належить Лазарсфельду. У початковий період своєї діяльності, він запровадив у Німеччини невеличке приватне юридичне підприємство під назвою «>Экономико-психологический дослідницький інститут», у якому з своїми колегами-студентами Бихлеровського семінару проводив комерційні дослідження. Завдяки спільним зусиллям П.Лазарсфельда, Р.Блейлока, П.Бриджмена, У. Огборна, Р.Мертонна, Р.Зеттерберга закладається математико-статистичний і методико-методологічний фундамент емпіричну соціології. Проникнення математики соціологію збагатило її кластерним, факторним, кореляційним, лонгитюдним та інші методами аналізу даних, а взаємодію Космосу з психологією призвело до розвитку точних методів виміру явищ: тестів, шкал, соціометрії, прожективних, психодіагностичних процедур тощо. Статистичні методи в інструментарії соціологічних досліджень остаточно взяли гору в 1940-ві рр., У 1941 р. вийшов перший підручник статистики для соціологів, велике значення стало надаватися й оцінки репрезентативності даних.

Емігрувавши в 1934 р. США, Лазарсфельд переніс на американську ґрунт принципи організації наукового підприємства неуніверситетського типу. У післявоєнний період інститути прикладної соціології швидко з'являються при американських і європейських університетах.

3.1 БИХЕВИОРИЗМ

>Бихевиоризм (від англ.behaviour – поведінка) стверджує, що соціологія – це поведінкова наука, чи наука про людському поведінці.Основоположниками біхевіоризму були Еге.Торндайк,Д.Б. Вотсон, Б. Скиннер. Відповідно до вченнюбіхевіористов, все поведінка людини зводиться до стимулам і реакцій. Змінюючи стимули, ви ставите певні реакції. Отже, поведінка людини у значною мірою керовано. Біхевіористи розглядали завдання соціології створення науки про управління людьми.

Позитивним в методології біхевіоризму є прагнення суворості та точності соціологічних досліджень. Проте абсолютизація поведінкового аспекти, зовнішніх форм дослідження та кількісних методів аналізу веде до спрощеному погляду на громадське життя загалом і особистісне взаємодія, зокрема, оскільки спостережувані об'єкти багатьма суттєвими параметрами неможливо знайтиизморени. Для проведення глибоких соціологічних досліджень необхідно створення попередніх раціональних конструкцій у наукових гіпотез, понятійного апарату тощо. Так само важливе значення має розробка методології проникнення у внутрішній інтимний світ людської особистості, пізнання її ціннісних, психологічних та інших мотивацій. Пошуки таких методологій ув американській соціології сприяли розробці функціоналізму, структурно-функціонального аналізу та інших теорій. Розгляд цих теорій пройдуть у наступних темах у зв'язку з аналізом тих чи інших актуальних проблем соціології

2.2 ЧИКАЗЬКА ШКОЛА

У 1920–30-е роки у становлення емпіричну соціології США величезний внесок внесла Чиказька школа. Серед лідерів Чиказької школи зазвичай називають А.Смолла, Дж. Вінсента, Ч.Хендерсона, У. Томаса. Свій внесок внесли у її становлення також Л. Ворд, У.Самнер, Ф.Гиддингс, Еге. Росс, Ч. Кулі. У межах школи сформувалося кілька поколінь дослідників: перше – А.Смолл, У. Томас, Ф. Знанецкий, Еге.Гиддингс, Ч. Кулі; друге – Р. Парк, Еге.Берджесс; третє – У.Огборн, З.Стауффер, Еге. Шилз; четверте – Р.Блумер, М.Яновиц та інших

У період із 1940-х по 1960-і роки чикагці придумали особливу техніку емпіричного дослідження – включене спостереження, й успішно її використовували. Хоча точніше було говорити про те, що чиказькі соціологи запозичили властиві антропології прийоми спостереження та вдало перенесли їх у свою грунту. У основі чиказького варіанта включеного спостереження лежали три принципи: 1) вивчати людей природному оточенні чи конкретній життєвій ситуації; 2) обстежити їх методом прямого взаємодії із нею; 3) досягти автентичного із нею рівня розуміння соціального світу, роблячи теоретичні укладення термінами світогляду членів досліджуваної групи. Фактично чикагці виступили прабатьками якісної соціології, якщо розуміти її як сукупність теоретичних декларацій, бо як працюючу методологію

У 80-ті у діяльності Чиказької школи відзначається черговий виток, пов'язані з ренесансом якісних методів і захопленням соціологів «непрофільними» собі дисциплінами: з когнітивної психології, культурної антропології, фольклору і лінгвістики.

Характерні об'єкти дослідницького інтересу чиказьких соціологів. Це життєпис польського емігранта (У. Томас і Ф.Знанецкий), що було класичним зразком <історії життя>; становище негрів у Чікаго (Ч. Джонсон); бродяги-сезонні робочі, мігруючі в західний бік (М. Андерсен); дезорганізація сім'ї (Еге.Маурер); молодіжні угруповання і банди (Ф.Трешер); самогубства (Р.Кейвен); єврейське гетто (Л. Вірт); соціально-територіальна стратифікація міста – <Золотий беріг і нетрі> (Х.Зорбау); платні танцзали (П.Кресси); внутрішнє життя готелів (М. Хайнер), організована злочинність у Чікаго (Дж.Ландеско), історія життя злочинця – <>Джек-роллер> (До.Шау); страйк (Еге. Хиллер), громада російських молоканином (П. Юнг)

2.3 ХОТОРНСКИЕ ЕКСПЕРИМЕНТЫ

Величезний вплив в розвитку американської соціології праці, організації, планування та управління надали знамениті Хоторнські експерименти, проведені під керівництвом Еге. Мейо в 1927–1932 рр. Хоторнські експерименти проводились у умовах найжорсткішої економічної кризи, котре потрясло навіть країни Західної Європи, та його головне завдання було прагнення вчених знайти доповни – тільні чинники підвищення ефективності виробництва. Вчені – експериментатори на початку експерименту розбили піддослідних на дві групи: експериментальну і контрольну. Вони змінили умови роботи експериментальної групи: висвітлення робочих місць, температуру помешкань, вогкість повітря, число пауз на перервах та інші зовнішні чинники. Але під час експерименту було встановлено, що ці чинники грають незначну роль. Але головне впливом геть продуктивності праці надають психологічні і соціально-психологічні умови трудового процесу. У цих експериментах було відкрито явище неформальній організації трудових колективів. Будь-яка група робочих поділяється на підгрупи (кліки), але з професійним, а, по особистим ознаками. У цьому гурті виділялися лідери, аутсайтери і незалежні. Кожна підгрупа дотримувалася особливих правил поведінки. Неформальні норми, регулюючі відносини у даної підгрупі, поширювалися і діяльність. Зокрема, цінепредписанние норми регулювали вироблення

Hawthorne Effect

Hawthorne Effect

Другий етап (1920–1959 рр.) характеризується небувалим розвитком кількісної методології, проникненням математики соціологію, появою методів і технік дослідження: тестів, шкал, соціометрії, прожективних, психодіагностичних процедур тощо. З економіки приходять моделювання, експеримент і економетричні методи. Вже на 40–50-м рр. було завершено розробка всіх найвідоміших тестів, застосовуваних нині у прикладної соціології, зокрема, шестнадцятифакторного опитування особистості Кеттела, тесту тематичної апперцепції, шкали виміру інтелекту Векслера

ТРЕТІЙ ПЕРІОД

- Третій період – початку 50-х рр. і з час – характеризується домінуванням теорії. Сталося це тому, що оформився і став панувати в академічній соціології структурно-функціональний підхід Т.Парсонса, який визначив методологічний характер загальної теорії, й у величезному числі стали розроблятися середня рангові, чи спеціальні соціологічні теорії, особливо теорія обміну, теорія ролей, теорія конфлікту. Чимало їх ми нагадували якесь архітектурно досконале творіння: сувора формалізація, чіткість логічних висновків, обґрунтованість, бездоганність прогнозу. До приватним теоріям слід віднести класичні концепції мотивації, які виникли у 50–60-е рр.: це ієрархічна теорія потреб А. Маслоу (вперше опублікована у 1943 р., але отримавши зізнання у 50–60-е рр.), двухфакторная теорія мотивації Ф.Херцберга і теорія і стилів керівництва Д. Макгрегора. Поступово з їхньої основи створюються суто прикладні проекти: розширення функцій, ротація, соціотехніческие проекти, автономні групи, партисипативний менеджмент.

У 50–60-е рр. – період щодо стійкого економічного підйому США, коли темпи зростання продуктивність праці були високі, а темпи інфляції низькими. – у американській соціології переважали оптимістичні прогнози. На той час своєрідним науковим авангардом послужили розроблені Еге. Мейо, А. Маслоу, Ф. Херцбергом і Д.Макгрегором концепції трудовий мотивації. Їхня відмітна риса – заклик до гуманістичному розумінню людської природи й перебудові виробництва за принципами <збагачення праці>. Поворот досоціоинженерной роботи і прикладним методам цей був об'єктивно закономірний, а й психологічно прийнятний більшості ділових людей Америки.

Теоретичною платформою їм виступила доктрина <людські стосунки>. відносин із керівництвом Служби та т.д.

3.1 ДОКТРИНА «ЛЮДСЬКІ СТОСУНКИ»

За підсумками Хоторнських експериментів Еге. Мейо і його працівниками було сформульовано так звана доктрина «людські стосунки». Методологічної основою даної доктрини є такі принципи:

1. людина є соціальне істота, орієнтоване інших покупців, безліч включене в контекст групового поведінки;
  2. із дикою природою людини несумісна жорстка ієрархія і бюрократична організація підпорядкованості;
  3. керівники підприємств у більшою мірою повинні поступово переорієнтовуватися під задоволення потреб осіб або суто технічні чинники підняття продуктивність праці і забезпечити максимальне досягнення прибутку. Така орієнтація сприяє задоволеності індивіда своєю і сприяє соціальної стабільності;
- продуктивності праці буде ефективнішою, якщо індивідуальне винагороду буде підкріплено груповим, колективним, а економічні стимули – соціально-психологічними (сприятливий моральному кліматі, задоволеність працею, демократичний стиль керівництва). Звідси походить розробка нових засобів підвищення продуктивність праці, як-от «співпричетне управління», «гуманізація праці», «групове рішення», «просвітництво службовців» тощо

3.2. ИЕРАРХИЧЕСКАЯ ТЕОРИЯ ПОТРЕБ

Доктрина «людські стосунки» дала поштовх розробці проблем мотивації поведінки. Для її основи Абрахамом Маслоу в 1943 р. розробили ієрархічна теорія потреб. А. Маслоу класифікував потреби особистості на базисні (основні) і похідні (>метапотребности). Базисні (в їжі, в відтворенні, безпеки, у одязі, у помешкання тощо.), похідні (у справедливості, добробуті, порядку і єдності соціального життя). Маслоу розташував всі потреби в висхідному порядку – від нижчих фізіологічних до вищих духовних. А найголовніше у теорії А. Маслоу не у самому розташуванні потреб, а поясненні їх руху. Потреби кожної нової рівня стають актуальними, тобто. насущними, які вимагають задоволення лише по тому, як задоволені попередні. Голод рухає людиною до того часу, що він незадоволений. Потому, як і задоволений, наберуть чинності як мотивів поведінки інші потреби.

ВИСНОВОК

Палітра сучасних соціологічних концепцій соціології США різнобарвна і широко ринкова. Важко перерахувати всі ті концепції, які з'являються, певний час, володіють помислами науковців, а деякі навіть стають програмними в діяльності окремих, політичних партій, широких кіл громадських рухів.

Сьогодні на мою думку соціологія США розвивається в звичайному для себе ритмі. Одні соціологічні орієнтації створюються, інші тимчасово відходять, а то і назавжди стають лише добутком історії. Але ідеї започатковані є необхідною теоретичною основою для розвитку нових концепцій, а останні сприяють формуванню суспільства з сучасним цивілізованим баченням горизонтів розвитку. І в цьому їх неперехідна цінність.

